HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שצריך לבדקן ואמרי לה מפני שצריך [א]לחסמן תנן התם(א) [ב]דרסה או שטרפה בכותל או שרצצתה בהמה ומפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה (ב)א"ר אלעזר בר ינאי משום ר' אלעזר בן אנטיגנוס [ג]צריכה בדיקה בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זירא מהו לשחטה ביום טוב מי מחזקינן רעותא ביום טוב [ד]או לא אמר ליה תנינא אין מלבנין את הרעפים לצלות בהן והוינן בה מאי קא עביד ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכא ברעפים חדשים עסקינן מפני שצריך לבדקן אמר ליה אנן מפני שצריך לחסמן מתנינן לה: תניא (ג)אחד מביא את האור ואחד מביא את העצים ואחד שופת את הקדרה ואחד מביא את המים ואחד נותן בתוכו תבלין ואחד מגים כולן חייבין והתניא אחרון חייב וכולן פטורין [ה]לא קשיא הא דאייתי אור מעיקרא הא דאייתי אור לבסוף בשלמא כולהו קא עבדי מעשה אלא שופת את הקדרה מאי קא עביד אמר רבי שמעון בן לקיש הכא בקדרה חדשה עסקינן ומשום לבון רעפים נגעו בה: ת"ר (ד)תנור וכירים חדשים הרי הן ככל הכלים הנטלין בחצר אבל [ו]אין סכין אותם שמן ואין טשין אותן במטלית ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן ואם בשביל לאפות הרי זה מותר: תנו רבנן (ה)[ז]מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותן באור אבל אין טופלין אותם בחרסית ולא באדמה ולא בסיד ואין גוזזין אותן במספרים [ח]ואין גוזזין את הירק בתספורת שלו [ט]אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות [י]ומסיקין ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי [כ]ואין אופין בפורני חדשה שמא תפחת: ת"ר (ו)[ל]אין נופחין במפוח אבל נופחין בשפופרת ואין מתקנין את השפוד ואין מחדדין אותו ת"ר (ז)[מ]אין מפצעין את הקנה לצלות בו מליח [נ]אבל מפצעין את האגוז במטלית ואין חוששין שמא תקרע: **מתני'** ועוד אמר רבי אליעזר עומד אדם על המוקצה

ערב

רש"י

שצריך לבודקן. אם יוכלו לקבל (ח) לבונה הלכך ביו"ט לא דלמא פקעי ואשתכח דטרח שלא לצורך: **ואמרי לה שצריך לחסמן.** להקשותם. בהסק ראשון הם מתחזקין ומתקשים הלכך אע"ג דלצורך יו"ט נמי הוא דהא צולין עליהם מיהו כיון דבהסק זה נעשה כלי אסור: **תנן התם.** באלו טרפות: **דרסה וטרפה בכותל.** אדם שדרס על העוף או שזרקו וחבטו בכותל: **או שרצצתה בהמה ומפרכסת.** ואינה יכולה לעמוד: **ושהתה מעת לעת.** יום א' שלם ושחטה כשרה: ה"ג **א"ר אלעזר בר' ינאי משום ר"א בן אנטיגנוס צריכה בדיקה.** כי שהתה מעת לעת נמי צריכה בדיקה לאחר שחיטה שמא נשתברו רוב צלעותיה או נשברה השדרה ונפסק החוט שלה או אחד משאר מיני טרפות. ושהייה דמעת לעת אצטריך דאי לא שהתה אע"פ שבדקה ולא מצא סימן טרפות טרפה שזו היא אחת משמנה עשרה טרפות ונקרא רסוקי אברים שאבריה מתפרקין כולן ואע"פ שאין רושם ניכר בה וזהו סימנה אם שהתה מעת לעת בידוע שלא נתרסקו אבריה דקים להו לרבנן מסיני דרסוק אברים אינה חיה מעת לעת אבל שאר מיני טרפה חיה כל שנים עשר חדש: **מהו לשחטה ביו"ט.** מי חיישינן הואיל וצריכה בדיקה ואיתיליד בה רעותא: **מי מחזקינן רעותא.** בגוה משום חשש איסור מלאכה ביו"ט דלמא משתכח טרפה ונמצא שוחטה שלא לצורך. בשלמא שאר בהמות אע"ג דמחמרינן אנפשין ובדקינן מיהו סמכינן ארובא ורוב בהמות אינן טרפות הכא מאי: **ביו"ט.** כלומר משום חומר מלאכה ביו"ט: **מפני שצריך לבדקן.** וחיישינן דלמא פקעי. אלמא מחזקינן רעותא משום חומר יו"ט שלא ללבנן: **מפני שצריך לחסמן.** ולא משום חשש פקיעה אלא דודאי משוי ליה מנא בהסק זה: **שופת את הקדרה.** מושיבה רקנית על האור: **מגים.** מנער בכף שקורין קומיבר"א: **כולן חייבין.** מביא את האור משום מבעיר את הגחלת דכשהוא מוליכה היא מתלבה מרוח הליכתו. ומביא את העצים לאור משום מבעיר. שופת קדרה לקמיה מפרש מאי עביד. נותן מים ותבלין ומגים משום מבשל שאף הוא אב מלאכה: **דאייתי אור מעיקרא.** כולהו עבדי מעשה כדפרישית: **דאייתי אור לבסוף.** איהו הוא דעבד והנך לא עבדי מידי: **בקדירה חדשה עסקינן.** שנותנין אותה רקנית על האור לחסמה: **ומשום לבון רעפים נגעו בה.** משום הך גזירה גופה שאסרו ללבן רעפים נגעו גם בזו: **חדשים.** וכ"ש ישנים: **הרי הן ככל הכלים הנטלין.** בשבת בחצר דחזו למיתב בגוייהו מידי: **אין סכין אותן שמן.** להחליקן ולצחצחן: **טשין.** שפין: **ואין מפיגין אותן.** לאחר הסקן אין מפיגין הסקן בצונן לחסמן שמתקשין ע"י הצונן. וכולהו משום דמתקן מנא: **ואם.** להפיגן בשביל לאפות שהוסקו הרבה וחושש שלא תשרף הפת מותר: **מולגין.** ברותחין: **אין טופלין אותם.** בסיד להסיר שערן דהוי דרך העבדנין: **ואין גוזזין אותן במספרים.** דמחזי כצריך לשער: **ואין גוזזין הירק.** התלוש שיש בו ראשי עלין נרקבין וכמושין אין גוזזין אותן בתספורת שלו שגוזזין בה מן המחובר דמאן דחזי סבר שלקטן היום: **קונדס ועכביות.** מיני ירקות הן שיש טורח בתקונן: **פורני.** הן תנורים שלנו הגדולים ופיהם בצדם ולא חיישינן לטרחא אם יש לו אוכלין הרבה דלא סגי ליה בתנור: **שמא תפחת.** ע"י שחדשה היא ונמצא טורח שלא לצורך: **אין נופחין במפוח.** דמחזי כאומן עושה מלאכה: **ואין מתקנין את השפוד.** ולא כר' יהודה. (ט) אי נמי בנרלס מערב י"ט ודברי הכל: **אין מפצעין את הקנה.** לתת קרומיותיו תחת המליח על האסכלא שעושה כלי דכל מידי דעביד להשתמש בו הוי תקון כלי: **ואין חוששין שמא תקרע.** ואפי' נקרעת לא אכפת לן ° דאין זה קורע על מנת לתפור: **מתני' ועוד אמר ר' אליעזר.** משום דתנא אחת לקולא גבי מוקצה והדר אמר אחריתי קאמר ועוד. וקשיא לי בגוה והא אפסקוה רבנן במילי טובא באין מוליאין את האור והנך דבהדיה והיינו מלתא אחריתי דלאו מלתיה ואמאי לא אותביניה בעירובין (דף כג.) גבי ועוד דר' יהודה בן בבא דאותביה מר"א דסוכה ושנינן לא אפסקוה אלא במלתיה ואלו אותביניה מהא לא הוה ליה לשנויי הכי ואומר אני שגרסת המשנה שלא כסדר: **עומד אדם על המוקצה.** הצריך הזמנה והזמנה מועלת לו כגון אחזי ולא אחזי דאמר באין לדין (לעיל דף כו:):

ערב

תוספות

הכא בקדרה חדשה עסקינן. ומשום לבון רעפים נגעו בה ויש נזהרים שלא לבשל בתחלה בקדרה חדשה[א] ולא היא דהכא בקדרה רקנית דאז שייך בה לבון רעפים שנופתה קודם שמביא המים אבל כשמבשלין בה מאכל לא שייך בה לבון רעפים:

מולגין הראש והרגלים. אבל כל גופו של גדי אסור[ב] הואיל ויכול בהפשט הקלה לעשות טפי:

ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן ואם בשביל לאפות הרי זה מותר. ותימה[ג] דאמר לעיל אסור לחסמן אע"פ שהוא עושה נמי כדי לצלות עליהם וי"ל דשאני בין רעפים לתנור דתנור (שאני) כיון דהוא עושה ע"י משקין שאני דאינו ודאי חוסמן:

ואין אופין בפורני חדשה שמא תפחת. וא"ת והא אמרינן לעיל ואם בשביל לאפות מותר וי"ל דהכא שאני בפורני שהוא גדול ויש לחוש יותר שמא תפחת:

אין נופחין במפוח כו'. פירש ר"י מדלא מפליג בין מפוח של אומנין ובין מפוח של בעל הבית כי היכי דמפליג בשל אומן בין מפוח לשפופרת משמע דכל המפוחין אסורים אפילו של בעל הבית נמי ויש ליזהר שלא לנפח בו כלל מיהו העולם נהגו בו היתר ע"י להפכו מלמעלה למטה ואומר מ"ו הר"ר פרץ נ"ע דיש לדחות מה שפיר' מדלא מפליג וכו' דשמא הא עדיפא ליה דכולי בשל אומן קא איירי:

ועוד אמר ר' אליעזר עומד אדם כו'. פרש"י משום דקאמר ר"א חדא לעיל גבי נוטל אדם קיסם קאמר הכא ועוד אחריתי לקולא והקשה רש"י הא אפסקו במילי טובא באין מוליאין האור והיינו במלתא אחריתי דלא (י) אמרו בה רבי אליעזר ורבנן וא"כ לא שייך ביה למימר ועוד דהכי מוכח בעירובין (דף כג. ושם) דכל היכא דאפסקוה בדבר דלא איירו בה לא שייך למימר ועוד ע"כ נראה לפירוש רש"י דהגרסא מהמשנה משובשת היא בספרים והא דאמר ר' אליעזר עומד אדם כו' יש להיות קודם ההיא דאין מוליאין וכו' וקשה דא"כ גם סדר הגמ' אינו כמשפט ור"ת אומר דהיכא דהוו תרוייהו לקולא שפיר קאמר ועוד[ד] אע"ג דאפסקו במילי אחריני[ה] והא דאמרינן בעירובין דלא שייך למימר ועוד היינו היכא דהוו חדא לחומרא וחדא לקולא (כ) והא דאפסקוה זהו לפי שרולה לשנות מילי דאור גבי הדדי:

ואומר

מסורת הש"ס

א) חולין דף נו, ב) [שם: וע"ש], ג) [תוספ' שבת פי"ב ע"ש], ד) [תוספ' פ"ג], ה) [תוספ' שם], ו) שם, ז) שם, ח) צ"ל ליבונן, ט) [לעיל כח:], י) [אולי צ"ל איירו], כ) [ועי' תוס' מגילה כח. ד"ה ועוד],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואין חוששין כו' דאין זה קורע ע"מ לתפור. קשה לי הא מ"מ אסור מדרבנן ואמאי לא כתב רש"י כפשוטו דהא קיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ופסיק רישיה לא הוי דהא הוי רק חשש שמא תקרע:

לעזי רש"י

קומיבר"א [קונמובר"א]. לבחוש.

מוסף תוספות

א. ביו"ט משום דחסומי מחסם לה. והילכך יש ליזהר בפסח שרגילין העולם לקנות כלים חדשים לבשל בהם דבר מערב הפסח. שיטה. ב. משום טרחא דהפשטה קלה טפי. תר"פ. ג. כיון דבחדשים הן מדצריכי עדיין חיסום א"כ בלא הפגת צונן אפילו היסק ראשון אסור כדאמר לעיל. רא"ש סימן טו. ד. דכח דהיתרא עדיף. שיטה. ה. [קאמר] ועוד ר"א מיקל כמו שהיקל למעלה שהוא חידוש, אבל התם דהוי חומרא כיון דאיפסקו לא שייך למימר ועוד דלא הוי חידוש. רנב"ר.

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ג מהל' י"ט הל' יא טוש"ע א"ח סי' תקח סעיף א:

נה ב ג מיי' פ"ט מהל' שחיטה הלכה כ סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' נח סעי' ב ג:

נו ד מיי' פ"ב מהל' י"ט הלכה ד סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף ח:

נז ה מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ד:

נח ו מיי' פ"ג מהלכות י"ט הל' יא סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקז סעיף ה:

נט ז מיי' שם הלכ' ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' תק סעיף ד:

ס ח ט מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תקי סעיף ו ז:

סא י מיי' שם הלכ' יא טוש"ע שם סי' תקז סעיף א:

סב כ מיי' שם הלכ' י טוש"ע א"ח שם:

סג ל מיי' פ"ד שם הלכה ז טוש"ע א"ח סי' תקב סעיף א:

סד מ מיי' שם הלכה ח טוש"ע א"ח סי' תקח סעיף א:

סה נ [מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה כד] טור ש"ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

ואמרי לה מפני שצריך לחסמן, לסתום הנקבים. ואתינן למפשט מיהא דתנן דרסה או שטרפה בכותל או שרצצתה בהמה והיא מפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה. ותני עלה ר' אלעזר בן אנטיגנס אומר משום ר' אליער בן ינאי אפילו שהתה מעת לעת צריכה בדיקה, וכיון דצריכה בדיקה לא שחטינן לה ביו"ט כשם שאין מלבנים הרעפים, ואוקימנא משום דצריך לבודקן. ודחה ר' זירא ואמר אנן מפני שצריך לחסמן מתנינן לה. ת"ר **אחד המביא את האור,** ואחד שופת קדירה חדשה בלא מים, ומשום ליבון נגעו בה. ואחד נתן בה מים, ואחד נתן בה בשר ואחד נתן בה תבלין, ואחד מגיס בה כולן חייבין, והוא שהיה אור מקודם לכן שכולן עשו מעשה, הנותן עצים משום מדליק, והנותן מים משום מחמם, והנותן בשר משום מבשל כו'. ואם לא הביא האור אלא אחר כולן, אינו חייב אלא הנותן האור בלבד. **ת"ר תנור וכירים חדשים** נטלין בחצר כשאר הכלים, אבל אין סכין אותן בשמן, ואין טשין אותן במטלית, ואין מפיגין אותן בצונן לחסמן כדי לתקנם, ואם בשביל לאפות מותר. ת"ר מולגין את הראש ואת הרגלים. פירוש מרתיחין אותן בחמין להעביר השיער מעליהן. ומהבהבין אותן באור, אבל לא טופלין אותם בחרסית ולא באדמה, ואין גוזרין אותן במספרים. **ואין גוזזין הירק בתספורת שלו,** אבל מתקנין את הקינרס ואת העכביות. **ומסיקין ואופין** **בפורני ומחמין חמין באנטיכי.** פירוש אנטיכי כדתנן אנטיכי אע"פ שגרופה אין שותין ממנה, והני מילי בשבת אבל ביו"ט מותר. ואין אופין בפורני חדשה שמא תפחת. **ת"ר אין נופחין** באור במפוח, אבל נופחין בשפופרת. ואין מתקנין השפוד ואין מחדדין אותו, ואין פוצעין קנה לצלות בו מליח, אבל פוצעין אגוזים במטלית ואין חושש משום קריעה. אלו כולן פשוטות הן והלכות הן. **מתני'** **א"ר אלעזר** עומד אדם על המוקצה ערב שבת כו'.